

"תקעו בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר"

רעיונות לחזרה בסעודות ראש השנה

הקדמה: התורה הקדושה ציוותה עלינו לתקוע בשופר בראש השנה. זהו חק שאין לו טעם – אבל יש לו כמה רמזים ורעיונות שאפשר ללמוד ממנו.

הספר ראשון – רבי סעדיה גאון: כשמכתירים מלך על עם, תקעים בשופר, ומברכים בקול גדול: יהי המלך! בראש השנה אנחנו מכתירים את הקדוש-ברוך-הוא שיהיה "מלך על כל הארץ". אנחנו מבטיחים לקדוש-ברוך-הוא, שהוא יהיה המלך שלנו, ואנחנו, העם שלו, נמלא בשלמות את כל הפקודות שלו, ונעשה כל מה שהוא יצוה עלינו. לכן תוקעים בשופר כדי לסמל את ההכתרה הזו.

הספר שני – הרמב"ם: כתוב בבבא "היתקע שופר בעיר, ועם לא יחרדו" – כלומר, שקול השופר הוא כמו אזעקה. כשיש אזעקה הלב קופץ, ומיד מחפשים מה קרה, בורחים ומתחבאים, יש פחד באויר. כך קל השופר אמור להקפיץ אותנו, לעורר אותנו מהתרדמה והשינה שאנשים שקועים בה. הרמב"ם פותב שאנשים ישנים עם עיניים פקחות, כמו אדם שישן הוא לא שם לב למה שקורה סביבו, כך לפעמים אנחנו לא מתעוררים, ולא שמים לב שאנחנו צריכים להתחיל להתנהג פדרוש, להיות עובדי ה' באמת.

הספר שלישי – הבעל-שם טוב הקדוש: למלך אחד היה ילד חכם מאד, והמלך מאד אהב אותו. אבל, המלך החליט שלמרות האהבה הגדלה, הוא ישלח את הילד מהבית לערים רחוקות ונדחות, כדי שיפיר את התושבים, ינסה לעזור להם ולפתח את אתם מקומות, וילמד ביצר צריך להתנהג בין אנשים רגילים, ולא יהיה רק בארמון המלוכה. בן המלך יצא עם הכסף הרב של בית אביו ונסע לשליחות המספנת. בהתחלה הוא אכן ניסה לסייע לאנשים, אבל לאט לאט, במקום לסייע ולעזור לאנשים, הוא הפך להיות חבר שלהם, ללבש את הבגדים הקרועים שלהם, לדבר בשפה הלא-מכבדת שלהם, עד שבמשך הזמן הוא התחיל להתחילל במהם, ולהתנהג במנהגים הרעים שלהם ואפילו את השפה המיוחדת של הארמון הוא שכח.

יום אחד התעורר בן המלך ונזכר כי הוא למעשה לא שיף לכאן, הוא בנו של המלך, ואבא שלו בטח מאד דואג לו. פתאם החלו להתעורר אצלו געגועים עזים לבית שלו, להתנהגות המכבדת. אבל, כבר כסף לא נשאר לו כדי לחזור, והוא התחיל ללכת ברגל, עם בגדים קרועים, עיף, רעב ועלוב – חזרה אל בית המלך. כשהגיע לחצר בית המלך נגש אל השוערים (השומרים בפתח) ובקש להכנס לפגש את אביו המלך. אך הם כלל לא הכירו אותו, ולא האמינו לו שהוא בן המלך האבוד. להפך, הם כעסו עליו וזרקו אותו "איזו חצפה! עני מרוד, ילד עם שפה לא נקיה, מעיז לכנות את עצמו 'בן מלך'..."

בן המלך חשב ביצר יוכל לקרא לאביו. ואז בדיוק הוא ראה את המרכבה המפארת עוברת בחצר, הוא חשב לצעק "אבא" אבל הוא שכח ביצר אומרים "אבא" בשפה המלכותית – ואז הוא פשוט התחיל לבכות בקול גדל. המרכבה נעצרה, והמלך שמע את הבכי המכבד, הקול הכל כך אהוב של הבן האבוד שלו. ומיד קבל אותו בחזרה בחבוק גדול.

הנמשל: כל יהודי הוא בנו של הקדוש-ברוך-הוא. השם שלח את הנשמה שלנו לשליחות בעולם הזה, כדי להפך את העולם הזה למקום קדש. אבל אנחנו במקום לקיים מצוות, קצת התחלנו להתנהג בצורה לא מכבדת, לפעמים לא כפדנו הורים, לפעמים רבנו עם האחים, לפעמים העלכנו חברים. זה לא השפה שבה מתנהג בן המלך. תקיעת השופר בראש השנה היא צעקה פנימית בלי מלים: "אבא אבא". אנחנו צועקים לקדוש ברוך הוא, שאנחנו רוצים לחזור בתשובה שלמה. והקדוש-ברוך-הוא, אב הרחמן, מקבל אותנו באהבה גדלה עד אין קץ, וכותב וחותם אותנו לשנה טובה ומתוקה.

הספר רביעי – רבי לוי יצחק מברדיצ'ב: מלך אחד תעה ביער, כלילה של סופת גשמים, ברקים ורעמים. ואז, לפתע הוא מצא בית קטן באמצע היער, הוא נגש אל הדלת, דפק, ופתח לו איש חכם ונבון. האיש הכיר את המלך, הוא דאג לו, השקה אותו, חמם אותו והלביש אותו, ובחכמתו ידע את נתיב היציאה מהיער. הוא הוליכו לארמון והושיבו על כסא מלכותו. מצא האיש חן בעיני המלך והעלהו בדרגות. יום אחד חטא האיש למלך ונגזר דינו למות. בקש מהמלך בקשה אחרונה: שהוא והמלך ילבושו אתם בגדים שלבשו בשעה שפגשו ביער. נענה לו המלך, ואז נזכר המלך בחסד הגדול שעשה עמו האיש, רחם עליו, בטל את עונשו והשיבו על כנו.

הנמשל: תקיעת השופר מעוררת את הזכרונות על מעמד הר-סיני, שבו קבלו בני-ישראל את התורה בקול שפר. זכרון זה מעורר את רחמי ה' עלינו והוא מוחל לנו על עוונותינו.